

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x
e-mail: arbitr@finarbitr.cz
www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: FA/13380/2017
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/SU/1867/2016

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 18. 11. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh ■, zastoupené na základě plné moci ze dne 21. 12. 2016 společností Minisystem s.r.o., IČO 64573435, se sídlem Kaprova 42/14, 110 00 Praha 1, jednající Janem Ziklem, jednatelem společnosti (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Wüstenrot – stavební spořitelna a.s., IČO 47115289, se sídlem Na hřebenech II 1718/8, 140 00 Praha 4, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 1714 (dále jen „Instituce“), vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti ručitelského prohlášení Navrhovatele ze dne 2. 1. 2012 k úvěrové smlouvě uzavřené mezi dlužníkem, ■, a Institucí, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti svého ručitelského prohlášení k úvěrové smlouvě, kterou uzavřela s Institucí třetí osoba, protože při podpisu tohoto prohlášení jednal v omylu, když nevěděl, k čemu se podpisem prohlášení o ručení zavazuje, a z důvodu, že ručitelské prohlášení neobsahuje výslovné prohlášení ručitele, že ho činí svobodně, vážně, určitě a srozumitelně.

Finanční arbitr pro účely tohoto řízení zjistil, že dne 2. 1. 2012 uzavřeli ■ (dále jen „Dlužník“) jako dlužník a Instituce jako věřitel smlouvu o překlenovacím úvěru a úvěru ze stavebního spoření ke smlouvě o stavebním spoření ■ ze dne 1. 12. 2009 a smlouvu o zřízení zástavního práva k pohledávce, na základě které se Instituce zavázala poskytnout Dlužníkovi překlenovací úvěr ve výši 440.000 Kč a Dlužník se zavázal úvěr splatit 107 měsíčními splátkami ve výši 1.944 Kč (dále jen „Překlenovací úvěr“); dále se Instituce ve smlouvě zavázala poskytnout Dlužníkovi úvěr ze stavebního spoření ve výši 259.887 Kč, a Dlužník se zavázal splatit tento úvěr 100 měsíčními splátkami ve výši 3.080 Kč (dále jen „Smlouva o úvěru“).

Finanční arbitr dále ze shromážděných podkladů a tvrzení Navrhovatele zjistil, že Navrhovatel dne 2. 1. 2012 jako ručitel podepsal prohlášení o ručení peněžitých plateb Dlužníka vyplývajících ze Smlouvy o úvěru v části Překlenovacího úvěru, tedy pohledávek Instituce za Dlužníkem (dále jen „Prohlášení ručitele“).

Finanční arbitr považuje Dlužníka i Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že by některý z nich v právním vztahu s Institucí založeným Smlouvou o úvěru a Prohlášením ručitele nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Instituce je provozovatelem stavebního spoření podle § 2 odst. 1 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a statní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o stavebním spoření“), a současně bankou podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o bankách“), a mezi její činnosti patří podle § 1 písm. b) zákona o stavebním spoření poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření.

Smlouva o úvěru představuje smlouvu o úvěru ve smyslu § 497 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“).

Doručením Prohlášení ručitele Instituci vznikl mezi Navrhovatelem a Institucí právní vztah, který obsahoval závazek Navrhovatele uspokojit pohledávku Instituce ze Smlouvy o úvěru v části Překlenovacího úvěru, pokud jí nesplní Dlužník. Navrhovatel jako spotřebitel tak v pozici ručitele jednal s Institucí v souvislosti s poskytováním úvěru Dlužníkovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

3 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Prohlášení ručitele podepsal v autě Dlužníka, „který jí řekl, že se jedná pouze o formalitu a žádné povinnosti jí z toho neplynou. Teprve následně v roce 2015 navrhovatelka zjistila náhodně, že její bratr (rozuměj Dlužník) své povinnosti vůči Wüstenrotu (rozuměj Instituce) neplní a tím pádem jí vzniká povinnost dluh uhradit za něj. Vzhledem k tomu, že navrhovatelka nemá žádný majetek a jejím jediným příjmem je plat zdravotní sestry, domluvila si s Wüstenrotem splátkový kalendář, který přesně dodržuje“.

Navrhovatel tvrdí, že ze strany Instituce došlo k „nekorrektnímu, neprofesionálnímu a zřejmě i protiprávnímu postupu“, který spatřuje v tom, že „Wüstenrot si vůbec neověřil fyzickou existenci navrhovatelky, nepožadoval, aby se dostavila osobně na pobočku k podpisu svého závazku, a stačilo mu evidentně, že její bratr ■ přinesl podepsané prohlášení ručitelky. Samotnou úvěrovou smlouvu, ke které se prohlášení vztahuje, navrhovatelka nikdy vůbec neviděla a dodnes nezná její znění.“ Navrhovatel dodává, že Instituce si měla „ověřit, že navrhovatelka alespoň ví, k čemu připojuje svůj podpis jako ručitelka.“

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti Prohlášení ručitele podle § 49a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, resp. ve znění účinném v době podpisu Prohlášení ručitele (dále jen „občanský zákoník“), protože Navrhovatel při podpisu Prohlášení ručitele jednal v omylu. Navrhovatel se dále dovolává neplatnosti Prohlášení ručitele podle § 37

občanského zákoníku, protože v Prohlášení ručitele absentuje ustanovení o tom, že Navrhovatel tento právní úkon učinil svobodně, vážně, určitě a srozumitelně, když podle tvrzení Navrhovatele absence takového ustanovení „sama zakládá neplatnost právního úkonu podpisu prohlášení, neboť není výslovně podpisem takové jednání ujednáno a tím nemůže být ani potvrzeno.“

5 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Dlužníkem uzavřela Smlouvu o úvěru.

Instituce tvrdí, že Dlužník „podal žádost o překlenovací úvěr ze stavebního spoření. S ohledem na výši úvěru uvedenou v žádosti musí být tento úvěr zajištěn kromě jiného ručitelským prohlášením. V žádosti o úvěr klient (rozuměj Dlužník) uvedl, že jeho úvěr bude zajištěn ručitelským prohlášením paní ■■■ (navrhovatelky). Součástí podkladů předložených bance (rozuměj Instituci) ke schválení úvěru byl doklad o příjmu navrhovatelky. Na základě předložených dokladů byl úvěr klientovi schválen a byla vyhotovena úvěrová dokumentace, jejíž součástí bylo i prohlášení o ručení.“

Instituce k okolnostem uzavření Smlouvy o úvěru a podpisu Prohlášení ručitele popisuje, že jelikož Instituce „uzavírá smlouvy prostřednictvím obchodního zástupce, byla smluvní dokumentace zaslána obchodnímu zástupci paní ■■■. Obchodní zástupce provedl identifikace klienta a ručitele, a potvrdil, že dokumentace byla před ním podepsána. Přesné místo, kde byla dokumentace klientem nebo ručitelem podepsána, není bance obvykle známo. Rovněž tak banka neví, co a kdy klient navrhovatelce řekl.“

Instituce namítá, že Potvrzení o výši příjmu Navrhovatele měla k dispozici „ještě před schválením úvěru, navrhovatelka tedy věděla, že bude ručitelkou u úvěru klienta, měla možnost ručení odmítnout.“

Instituce k tvrzení Navrhovatele, že nevěděl o tom, že Dlužník své povinnosti ze Smlouvy o úvěru neplní, odkazuje, že „o neplacení dluhu ze smlouvy informovala banka i navrhovatelku (ručitelku) již v roce 2015 a uzavřela s ní dohodu o splátkách části dluhu po splatnosti a to již počátkem roku 2016. V té době uznala navrhovatelka dluh ve výši 23.322,- Kč.“

Instituce dále tvrdí, že poté, „kdy bylo zahájeno insolvenční řízení proti klientovi (rozuměj Dlužníkovi), odstoupila banka od úvěrové smlouvy a to dle čl. VII. bod 1 úvěrové smlouvy. O této skutečnosti banka informovala také navrhovatelku s tím, že bude dle ručitelského prohlášení požadovat úhradu celého dluhu, který se stal odstoupením od smlouvy splatným.“

Instituce argumentuje, že v Prohlášení ručitele „je dostatečně jasně vysvětleno, za jakých podmínek bude věřitel požadovat plnění po ručiteli. V tomto prohlášení rozhodně není nic o tom, co navrhovatelce údajně řekl klient, tj. „že se jedná o formalitu a že jí z toho neplynou žádné povinnosti“. Instituce k tomu dodává, že pokud „navrhovatelka jednala v omylu, pak mohlo jít jediné o omyl úmyslně vyvolaný přímo dlužníkem, což ovšem nemůže způsobit neplatnost ručení poskytnutého ve prospěch WSS (rozuměj Instituce).“

Instituce namítá, že nemůže „souhlasit s tvrzením, že banka neověřila fyzickou existenci navrhovatelky, když identifikaci provedla obchodní zástupkyně, což je zřejmé i z předložených dokumentů. Banka uzavírá smlouvy korespondenčním způsobem, prostřednictvím obchodních zástupců. To znamená, že k podpisu smlouvy nebo prohlášení o ručení popř. jiných dokumentů klientem nebo ručitelem nemusí a ve většině případů ani nedochází v místě sídla nebo pracoviště banky. Před vypracováním návrhu ručitelského prohlášení obdržela banka potvrzení o výši příjmu navrhovatelky, aby posoudila bonitu. Je zjevné, že navrhovatelka musela aktivně jednat, aby dlužník získal úvěr a musela si být vědoma, že se nejedná o formalitu, když je v této

souvislosti prověřován její příjem. Navrhovatelka není dlužníkem z úvěrové smlouvy, a proto standardně tuto smlouvu nedostává. Pokud se se smlouvou chtěla seznámit, mohla tak udělat při podpisu ručitelského prohlášení, popř. mohla o její kopii požádat klienta. Stejně tak má ručitelka právo informovat se o tom, jak je dluh splácen, o výši dluhu po splatnosti apod.“

Instituce dále argumentuje, že i v případě, že Prohlášení ručitele „skutečně bylo dne 2. 1. 2012 navrhovatelkou podepsáno bez fyzické přítomnosti obchodního zástupce WSS pí. ■■■, nic to nemění na platnosti ručitelského prohlášení jako celku nebo na platnosti samotného podpisu navrhovatelky na ručitelském prohlášení.“

Instituce závěrem argumentuje, že ani absence prohlášení o tom, že Navrhovatel podepsal Prohlášení ručitele svobodně, vážně, určitě a srozumitelně, nemůže způsobovat neplatnost Prohlášení ručitele, když „[t]yto věty se sice do písemných právních úkonů často v praxi dávají, nicméně nemají žádný reálný právní význam či účinek.“

Instituce rovněž k nároku Navrhovatele na určení neplatnosti Prohlášení ručitele podle § 49a občanského zákoníku vznesla námitku promlčení.

6 Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel ani Instituce se k možnosti smírného řešení sporu nevyjádřili. Smírného řešení se mezi stranami sporu před vydáním tohoto rozhodnutí finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

7 Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Navrhovatel jako předmět sporu s Institucí vymezil neplatnost Prohlášení ručitele.

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo.“ Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční

arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „*může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení.*“

Protože je však rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu rozhodnutí smírčího orgánu zřízeného podle zvláštního právního předpisu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „*[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem*“.

Finanční arbitr přitom vychází ze závěrů rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1440/14, podle kterého „*[m]eritorní rozhodnutí vydané v řízení o určovací žalobě tedy závazně řeší předběžnou otázku pro řízení o žalobě na plnění. I pokud by druhá strana podala žalobu na plnění, vycházel by soud při jejím řešení z rozhodnutím o (negativní) určovací žalobě prejudiciálně.*“ Současně, z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2017, sp. zn. 30 Cdo 4101/2016, plyne, že „*[u]rčovací žaloba podle § 80 (dříve písm. c/) o. s. ř. je preventivního charakteru a má místo tam, kde je možné její pomocí eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k příslušné nápravě nelze dospět jinak, nebo když účinněji než jiné procesní prostředky, vystihuje obsah a povahu daného právního vztahu a právě jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, představující určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů. Nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani splněna podmínka naléhavého právního zájmu, přičemž platí, že takový závěr je podmíněn též tím, z jakých právních poměrů žalobce vychází, jakého konkrétního určení se domáhá a vůči komu žaloba o určení směřuje (...). Ve sporu o určení neplatnosti právního úkonu nejde jen o to, zda konkrétní subjekt (žalobce) mohl mít podle hmotného práva vliv na vznik napadeného právního úkonu, resp. dotkl-li se jej právní úkon při svém vzniku, ale též o to, jak se následně určení, že úkon byl učiněn neplatně, promítne do jeho právních poměrů*“.

Navrhovatel se měl v řízení domáhat vydání peněžních prostředků, které Instituci zaplatil jako ručitel na základě Prohlášení ručitele na Smlouvu o úvěru, protože Prohlášení ručitele je neplatné. Ačkoli Navrhovatel takový nárok v řízení před finančním arbitrem nevznesl, finanční arbitr může návrh Navrhovatele takto posoudit, a to s odkazem na § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi, podle kterého finanční arbitr není vázán návrhem spotřebitele.

Prohlášením ručitele se Navrhovatel zavázal uhradit dluh ze Smlouvy o úvěru za Dlužníka v případě, že tento nebude schopen na dluh plnit. Určení platnosti Prohlášení ručitele má tak vliv na povinnost Navrhovatele uhradit dluh ze Smlouvy o úvěru. Finanční arbitr platnost Prohlášení ručitele posoudí jako předběžnou otázku.

7.1 Skutková zjištění

Finanční arbitr bere ze shromážděných podkladů za zjištěné, že:

- a) Dlužník a Instituce uzavřeli Smlouvu o úvěru dne 2. 1. 2012;
- b) Navrhovatel dne 2. 1. 2012 vlastnoručně podepsal Prohlášení ručitele,
 - a. ve kterém se zavázal, že „*uspokojí veškeré splatné i v budoucnu splatné pohledávky*“ Instituce za Dlužníkem ze „*smlouvy o překlenovacím úvěru a úvěru ze stavebního spoření ke smlouvě o stavebním spoření č. ■ (dále jen úvěrové smlouvy) uzavřené mezi věřitelem (rozuměj Institucí) a dlužníkem, jestliže je neuspokojí dlužník*“;

- b. podle čl. I. Prohlášení ručitele se toto ručení „vztahuje na překlenovací úvěr ve výši Kč 440.000 (slovy: čtyřistačtyřicettisíc korun českých) na základě úvěrové smlouvy mezi dlužníkem a věřitelem, poskytnutý věřitelem dlužníkovi za účelem financování bytové potřeby. Ručení se vztahuje na poskytnutý úvěr včetně příslušenství, tj. úroky, náklady a úhrady účtované v souladu s úvěrovou smlouvou, Všeobecnými obchodními podmínkami stavebního spoření a Podmínkami pro poskytování úvěrů Wüstenrot – stavební spořitelnou a.s.“;
- c) Dlužník a InSTITUTE v článku VII. odst. 1 Smlouvy o úvěru sjednali, že „[v]ěřitel je oprávněn okamžitě odstoupit od úvěrové smlouvy mj. též v případě, že vůči dlužníku bude zahájeno insolvenční řízení.“;
- d) Potvrzení o výši příjmu Navrhovatele je předtištěný formulář InSTITUTE, nazvaný „Potvrzení o výši příjmu vystavené pro účely podání žádosti o úvěr u společnosti Wüstenrot – stavební spořitelna a.s. nebo Wüstenrot hypoteční banka a.s.“;
- e) insolvenční řízení na majetek Dlužníka bylo Krajským soudem v Ústí nad Labem opakovaně zahájeno dne 29. 2. 2016, dne 24. 10. 2016 a dne 2. 3. 2017;
- f) InSTITUTE odstoupila od Smlouvy o úvěru z důvodu zahájeného insolvenčního řízení na majetek Dlužníka, o čemž jej informovala Odstoupením ze dne 25. 10. 2016;
- g) InSTITUTE vyzvala Navrhovatele jako ručitele dluhu ze Smlouvy o úvěru k úhradě tohoto dluhu Výzvou po odstoupení ze dne 25. 10. 2016, kterou Navrhovatel převzal dne 2. 11. 2016.

7.2 Rozhodná právní úprava

InSTITUTE a Dlužník uzavřeli Smlouvu o úvěru za účinnosti obchodního zákoníku a občanského zákoníku.

Smlouva o úvěru je současně smlouvou o spotřebitelském úvěru uzavřenou v režimu zákona o stavebním spoření a zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“).

Smlouva o úvěru jako smluvní typ je ve smyslu § 261 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku tzv. absolutním obchodem, který se bez ohledu na povahu jeho účastníků řídí vždy obchodním zákoníkem. Tím však není dotčena subsidiární aplikace občanského zákoníku v otázkách, které obchodní zákoník neupravuje, na základě výslovného zmocnění obsaženého v § 1 odst. 2 obchodního zákoníku.

Podle § 3028 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“), který nabyl účinnosti 1. 1. 2014 a který nahradil občanský i obchodní zákoník, se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“, přičemž podle odstavce 3 se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí činnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy.

Od 1. 12. 2016 upravuje smlouvu o spotřebitelském úvěru zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „nový zákon o spotřebitelském úvěru“), který nahradil zákon o spotřebitelském úvěru. Podle ustanovení § 164 tohoto zákona však platí, že „[n]ení-li dále stanoveno jinak řídí se práva a povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy.“

Jelikož Smlouvu o úvěru uzavřeli Dlužník a InSTITUTE před účinností nového občanského zákoníku a nového zákona o spotřebitelském úvěru, řídí se práva a povinnosti z ní vyplývající výhradně zákonem o spotřebitelském úvěru, zákonem o stavebním spoření, obchodním zákoníkem a subsidiárně občanským zákoníkem.

Navrhovatel v Prohlášení ručitele na sebe převzal povinnost ručit za závazky Dlužníka vyplývající ze Smlouvy o úvěru v části Překlenovacího úvěru za účinnosti obchodního a občanského zákoníku.

Podle § 3073 nového občanského zákoníku „[p]ráva ze zajištění závazku vzniklá přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, byť byla zřízena i jako práva věcná, se posuzují až do svého zániku podle dosavadních právních předpisů. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.“

Finanční arbitr z předložených podkladů nezjistil, že si strany sporu sjednaly, že by se závazkový vztah vzniklý na základě Prohlášení ručitele měl řídit novým občanským zákoníkem.

Závazkový vztah založený Prohlášením ručitele se tedy řídí obchodním a občanským zákoníkem.

7.3 Odstoupení od Smlouvy o úvěru

Podle § 344 obchodního zákoníku „[o]d smlouvy lze odstoupit pouze v případech, které stanoví smlouva nebo tento zákon.“

Dlužník opakovaně podal insolvenční návrh na svůj majetek spojený s návrhem na povolení oddlužení, když finanční arbitr z insolvenčního rejstříku zjistil, že insolvenční řízení na majetek Dlužníka bylo zahájeno dne 29. 2. 2016, dne 24. 10. 2016 a dne 2. 3. 2017, a tím došlo opakovaně k naplnění podmínky pro odstoupení od Smlouvy o úvěru sjednané v článku VII. odst. 1 této smlouvy.

Institute svého práva na odstoupení od Smlouvy o úvěru využila Odstoupením ze dne 25. 10. 2016.

Finanční arbitr nezjistil, že by Institute odstoupila od Smlouvy o úvěru v rozporu se sjednanými smluvními podmínkami, když ze smluvních ujednání mezi Dlužníkem a Institucí vyplývá, že k odstoupení od úvěrové smlouvy postačí zahájení insolvenčního řízení, které v případě Dlužníka bylo u Krajského soudu v Ústí nad Labem zahájeno dokonce opakovaně.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr současně zjistil, že Institute rovněž informovala Navrhovatele o odstoupení od Smlouvy o úvěru Výzvou po odstoupení, která byla Navrhovateli doručena dne 2. 11. 2016, a ve které Institute vyzvala Navrhovatele „ve smyslu Vašeho prohlášení o ručení o úhradu dlužné částky, která k dnešnímu dni činí 336 761,95 Kč.“

7.4 Ručení ke Smlouvě o úvěru

Podle § 303 obchodního zákoníku platí, že „[k]do věřiteli písemně prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník vůči němu nesplní určitý závazek, stává se dlužníkovým ručitelem.“

Ručení vzniká na základě jednostranného písemného právního úkonu ručitele, který je adresován věřiteli, a ve kterém ručitel prohlašuje, že uspokojí věřitelovu pohledávku, pokud tak neučiní dlužník. Doručením ručitelského prohlášení věřiteli tedy vzniká mezi věřitelem a ručitelem právní vztah, jehož obsahem je povinnost ručitele uspokojit věřitelovu pohledávku, pokud jí nesplní dlužník.

Z Prohlášení ručitele finanční arbitr zjistil, že vedle podpisu Navrhovatele ho podepsal i obchodní zástupce Instituce s tím, že podpis Navrhovatele ověřil, a Prohlášení ručitele vedle podpisu Navrhovatele obsahuje číslo a údaje o platnosti jeho občanského průkazu, místo narození Navrhovatele a označení orgánu, který občanský průkaz Navrhovatele vydal.

Navrhovatel však nesporně pravost jeho vlastnoručního podpisu na Prohlášení ručitele, ale okolnosti podpisu Prohlášení ručitele, a to že Prohlášení ručitele podepsal v autě Dlužníka, a nikoli před obchodním zástupcem Instituce.

Protože žádný právní předpis nevyžaduje povinnost nechat úředně ověřit podpis na ručitelském prohlášení, nemůže pouhá skutečnost, že Navrhovatel podepsal Prohlášení ručitele mimo obchodní prostory Instituce, aniž by byl jeho podpis úředně ověřený, založit neplatnost Prohlášení ručitele.

Ani skutečnost, že Navrhovatel zaslal Dlužníkovi kopii svého občanského průkazu, nezaloží neplatnost Prohlášení ručitele.

Tím finanční arbitr nevyslovuje souhlas s tím, jak případně obchodní zástupce Instituce jednal v souvislosti s ověřováním podpisu Navrhovatele na Prohlášení ručitele.

Současně, Navrhovatel měl nakládat se svým občanským průkazem podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, když měl povinnost „s přihlédnutím ke všem okolnostem a poměrům chránit občanský průkaz před poškozením, zničením, ztrátou, odcizením nebo zneužitím“.

Okamžikem podpisu Prohlášení ručitele tak vznikl právní vztah mezi Institucí a Navrhovatelem jako vztah věřitele a ručitele k dluhu ze Smlouvy o úvěru v části Překlenovacího úvěru.

Navrhovatel v Prohlášení ručitele prohlásil, že na sebe bere povinnost pohledávky Instituce za Dlužníkem včetně příslušenství uspokojit, pokud tak neučiní Dlužník, ač byl Institucí vyzván, a že závazek splní do 30 kalendářních dnů po písemném vyzvání Instituce.

Podle § 306 odst. 1 obchodního zákoníku „[v]ěřitel je oprávněn domáhat se splnění závazku na ručiteli jen v případě, že dlužník nesplní svůj závazek v přiměřené době poté, co byl k tomu věřitelem písemně vyzván. Tohoto vyzvání není třeba, jestliže je věřitel nemůže uskutečnit nebo jestliže je nepochybné, že dlužník svůj závazek nesplní.“

Podle § 109 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), „se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky: pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněna žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou.“

Vzhledem k tomu, že Dlužník opakovaně podal návrh na povolení oddlužení, na základě kterého bylo zahájeno insolvenční řízení, bylo poté zřejmé, že Dlužník v souladu s § 111 odst. 1 insolvenčního zákona nemůže na výzvu Instituce v rámci insolvenčního řízení svůj dluh ze Smlouvy o úvěru splnit, neboť by se tím dopustil trestného činu zvýhodnění věřitele ve smyslu § 223 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Instituce proto byla vždy poté, co bylo na návrh Dlužníka zahájeno insolvenční řízení, oprávněna obrátit se na Navrhovatele jako ručitele Dlužníka a požadovat po něm splnění dluhu ze Smlouvy o úvěru.

7.5 Platnost Prohlášení ručitele

Navrhovatel se dovolává neplatnosti Prohlášení ručitele pro omyl, a protože v něm absentuje prohlášení Navrhovatele, že tento úkon činí svobodně a vážně, určitě a srozumitelně.

7.5.1 Absence písemného prohlášení

Absence výslovného písemného prohlášení toho, kdo činí právní úkon, např. v podobě Prohlášení ručitele, že ho nečiní svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, nemůže založit jeho neplatnost.

Podle ustanovení § 37 odst. 1 občanského zákoníku platí, že „[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.“

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) se k neurčitosti právního jednání vyjádřil mj. ve svém rozsudku ze dne 20. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4271/2007, podle kterého „projev je neurčitý, je-li nejasný jeho obsah, to jest, když se jednajícimu nepodařilo obsah vůle jednoznačným způsobem stanovit, ať již z důvodu, že zde taková vůle zcela absentovala, nebo proto, že projevená vůle nebyla ve smyslu shora popsáného určitě vyjádřena. Závěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit (§ 35 odst. 1 obč. zák.). Ve smyslu občanského zákoníku je tedy třeba právní úkon považovat za určitý a srozumitelný, jestliže je z něho patrné, kdo tento právní úkon činí a co je jeho předmětem, přičemž tento předmět musí být vymezen tak, aby nemohlo dojít k záměně za věci obdobného druhu. Pokud ta která esenciální náležitost právního úkonu (např. z hlediska jeho určitosti) absentuje, nemůže takto učiněný úkon vyvolat sledovaný vznik, (obsahovou) změnu či zánik příslušného právního vztahu. K závěru o neurčitosti právního úkonu však lze dospět až poté, kdy pochybnosti o jeho určitosti nelze odstranit ani jeho výkladem. Pakliže je obsah právního úkonu zaznamenán písemně, určitost projevu vůle je dána obsahem listiny, na níž je zaznamenán (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 30 Cdo 1300/2008, in www.nsouid.cz)“.

Přímo v souvislosti s ručitelským prohlášením se o určitosti takového prohlášení vyjádřil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3867/2009, když „[p]rohlášení o ručení (§ 303 obch. zák.) je určité, obsahuje-li označení věřitele, dlužníka a ručitele, vymezení (určitého) ručením zajišťovaného závazku a projev vůle ručitele, že tento závazek uspokojí, neučiní-li tak dlužník. Výše uvedené pak platí bez ohledu na to, zda je zajišťován již existující nebo budoucí závazek. Požadavek „určitosti“ zajišťovaného závazku je přitom nezbytné vykládat tak, že jde o jeho identifikaci takovým způsobem, aby nebyl zaměnitelný s jiným.“

K platnosti právního úkonu občanský zákoník ani judikatura Nejvyššího soudu nevyžadují, aby Prohlášení ručitele obsahovalo klauzuli o tom, že ten, kdo takový právní úkon podepisuje, jej činí svobodně, vážně, určitě a srozumitelně.

Obecně pak v případě že se osoba, která učinila právní úkon, dovolává neplatnosti tohoto právního úkonu ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 občanského zákoníku, musí prokázat, že tento právní úkon je nesrozumitelný a neurčitý, případně že jej neučinila vážně a svobodně (tj. v tísní).

Finanční arbitr zjistil, že z Prohlášení ručitele jasně vyplývá, že Navrhovatel podpisem tohoto prohlášení přistupuje jako ručitel k dluhu ze Smlouvy o úvěru v části Překlenovacího úvěru, když v Prohlášení ručitele je uvedeno číselné označení Smlouvy o úvěru, výše jistiny v částce 440.000 Kč a upozornění, že v případě, že Dlužník nebude schopen plnit na dluh ze Smlouvy o úvěru, přechází povinnost k plnění na dluh z této smlouvy na Navrhovatele jako ručitele.

Finanční arbitr tak nezjistil, že by Prohlášení ručitele bylo nesrozumitelné nebo neurčité.

Navrhovatel rovněž nedoložil ani neupřesnil, v čem spočívala jeho tvrzená tíseň, resp. absence svobodné vůle Navrhovatele a její vážnosti. Finanční arbitr rovněž ze skutkových tvrzení stran sporu a z předložených pokladů nezjistil, že by vůle Navrhovatele podepsat Prohlášení ručitele nebyla svobodná a vážná.

7.5.2 Omyl

Podle ustanovení § 49a občanského zákoníku platí, že „[p]rávní úkon je neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.“

Finanční arbitr z předložených podkladů nezjistil, že by Instituce vyvolala v Navrhovateli omyl spočívající v obsahu Prohlášení ručitele, který by způsobil jeho neplatnost, neboť obsah Prohlášení ručitele je dostatečně srozumitelný a určitý. Současně z předložených podkladů nevyplývá, že by Instituce jakkoli informovala Navrhovatele o tom, že mu podpisem Prohlášení ručitele nevznikají žádné závazky k dluhu ze Smlouvy o úvěru.

Naopak, ze skutkových okolností případu vyplývá, že případný omyl u Navrhovatele mohl vyvolat Dlužník, který Navrhovateli „řekl, že se jedná pouze o formalitu a žádné povinnosti jí z toho neplynou.“

V takovém případě by však nemohl Navrhovatel následek neplatnosti Prohlášení ručitele přičítat Instituci, ale Dlužníkovi.

Finanční arbitr dále zjistil, že Navrhovatel poskytl Instituci na hlavičkovém papíru Instituce Potvrzení o výši příjmu, z čehož vyplývá, že Navrhovatel si musel být vědom, že Instituce prověřuje příjmy Navrhovatele za účelem podání žádosti o úvěr.

Finanční arbitr odkazuje na právní závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. 30 Cdo 1251/2002, že o „*omluvitelný omyl, kterým je pravidelně omyl jednající osoby týkající se skutkových okolností (error facti), pak nepochybně nejde, byl-li omyl jednající osoby zaviněn její nedbalostí při využití možnosti ověřit si skutečnosti rozhodné pro uskutečnění zamýšleného právního úkonu. Tj. jinak řečeno, o omyl, který lze omluvit, nepůjde tehdy, měla-li jednající, a omylu se pak dovolávající osoba, možnost se takovému omylu vyhnout vlastní pečlivostí při seznání skutečností pro uskutečnění právního úkonu rozhodujících. Nelze totiž akceptovat možnost, že by se bylo lze účinně dovolat neplatnosti pro omyl podle ustanovení § 49a obč. zák. za situace, kdy by omylu se dovolávající osoba zanedbala pro ni ve věci objektivně existující možnost přesvědčit se o pravém stavu věci, a bez příčiny se ve svém úsudku nechala mylně ovlivnit případnými dojmy, náznaky řešení, resp. hypotézami o vlastnostech předmětu zamýšleného právního úkonu.*“

O omluvitelný omyl, který založí neplatnost právního úkonu, se tak nemůže jednat v případě, že smluvní strana, která se dovolává omylu, jednala s nedostatečnou pečlivostí a nevěnovala danému právnímu úkonu potřebnou pozornost.

Finanční arbitr nezjistil, že by obsah Prohlášení ručitele nebyl dostatečně srozumitelný a určitý, když Navrhovatel z něj při dostatečné míře pečlivosti mohl a měl vyrozumět, že přistupuje jako ručitel k peněžnímu závazku Dlužníka ze Smlouvy o úvěru v části Překlenovacího úvěru.

Instituci tak nemůže jít k tíži, že Navrhovatel nevěnoval pozornost tomu, k čemu připojuje svůj podpis, tj. že si nepřečetl Prohlášení ručitele.

Finanční arbitr se zároveň musel vypořádat s námitkou promlčení ohledně nároku Navrhovatele domáhat se určení relativní neplatnosti Prohlášení ručitele z důvodu omylu, kterou Instituce

vznesla ve svém vyjádření ze dne 17. 8. 2017, tj. v době po seznámení s podklady před vydáním nálezu.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 504/2007, platí, že *„[p]rávní úkon, u něhož je dán důvod tzv. relativní neplatnosti (§ 267 odst. 1 obch. zák., popř. § 40a obč. zák.), se považuje za platný (se všemi důsledky z toho na právní vztah vyplývajícími), dokud se ten, na jehož ochranu je důvod neplatnosti právního úkonu určen, neplatnosti nedovolá. (...) Promlčení práva uplatnit námitku relativní neplatnosti právního úkonu (dovolat se relativní neplatnosti právního úkonu) je nutno posuzovat dle právní úpravy promlčení obsažené v občanském zákoníku nebo v obchodním zákoníku, a to v závislosti na tom, zda právní úkon, jehož relativní neplatnost je uplatňována, má povahu obchodní či občanskoprávní.“*

Smlouva o úvěru a Prohlášení ručitele se primárně řídí právní úpravou obchodního zákoníku. Podle § 388 odst. 1 obchodního zákoníku, platí, že *„[p]romlčením právo na plnění povinnosti druhé strany nezaniká, nemůže však být přiznáno nebo uznáno soudem, jestliže povinná osoba namítne promlčení po uplynutí promlčecí doby“*.

Podle § 393 odst. 1 obchodního zákoníku platí, že *„[u] práv vzniklých z porušení povinnosti počíná promlčecí doba běžet dnem, kdy byla povinnost porušena“*, když dále podle § 397 obchodního zákoníku činí promlčecí doba 4 roky.

Navrhovatel se mohl dovolat neplatnosti Prohlášení ručitele od okamžiku podpisu tohoto prohlášení, tj. od 2. 1. 2012.

Pokud jde o stanovení okamžiku, ve kterém přestala v daném případě běžet promlčecí doba, finanční arbitr vycházel z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) ze dne 15. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 29/2007, podle kterého *„[p]rávo je třeba z pohledu ustanovení § 100 odst. 1, věty první, obč. zák. vykonat ve stanovené době u soudu, jen jestliže je takový postup zákonem předepsán. V případě dovolání se tzv. relativní neplatnosti zákon vykonání práva u soudu nejen že nevyžaduje, neboť je lze učinit i mimosoudně, natož že by je vyžadoval pouze pro určitá řízení; tzv. relativní neplatnosti právního úkonu se může oprávněná osoba ve smyslu ustanovení § 40a obč. zák. dovolat - jak uvedeno výše - jakýmkoliv způsobem, tedy žalobou (vzájemnou žalobou) podanou u soudu nebo námitkou v rámci své obrany proti uplatněnému právu v řízení před soudem, např. námitkou proti právu na plnění, a též mimosoudně a účinky tzv. relativní neplatnosti - jak rovněž zmíněno již výše - nastávají dojitím projevem vůle ostatním (všem) účastníkům právního úkonu, a proto právo bylo vykonáno z hlediska ustanovení § 100 odst. 1 věty první obč. zák. také tehdy, bylo-li dovolání se relativní neplatnosti učiněno v řízení o určení neplatnosti právního úkonu.“*

Finanční arbitr z Reklamací zjistil, že Navrhovatel své právo uplatnil u Instituce dne 27. 2. 2017.

Právo Navrhovatele na dovolání se neplatnosti Prohlášení ručitele podle § 49a občanského zákoníku se tak promlčelo v souladu s § 387 odst. 1 ve spojení s § 393 odst. 1 a § 395 obchodního zákoníku, když ho Navrhovatel uplatnil u Instituce až po skončení zákonné čtyřleté promlčecí doby.

8 K výrokům nálezu

Finanční arbitr nezjistil, že Navrhovateli svědčí právo dovolávat se neplatnosti Prohlášení ručitele, neboť Prohlášení ručitele je srozumitelné a určité, Instituce v okamžiku podpisu Prohlášení ručitele neuvedla Navrhovatele v omyl, když tento nárok Navrhovatele je rovněž promlčený, a Navrhovatel dále neprokázal, že jeho vůle v okamžiku podpisu Prohlášení ručitele nebyla svobodná a vážná. Finanční arbitr současně zjistil, že Instituce odstoupila od Smlouvy o

úvěru po právu z důvodu zahájeného insolvenčního řízení na majetek Dlužníka, v souladu s tím jak smluvní strany sjednaly ve Smlouvě o úvěru.

Navrhovatel tak má povinnost plnit na dluh ze Smlouvy o úvěru na základě Prohlášení ručitele a nemá nárok na vydání peněžních prostředků, které již Instituci uhradil.

Finanční arbitr na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Účastník řízení může proti tomuto nálezu podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení tomuto účastníku řízení písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi, přičemž platí, že včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 25. 8. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr